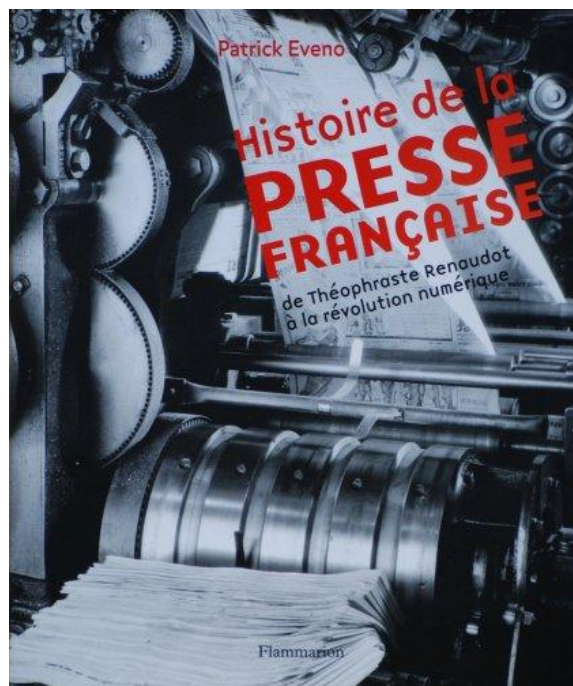

Philippe Mezzasalma (eindred.), *La presse à la une. De la Gazette à internet* (Bibliothèque nationale de France, april 2012), 208 pp., isbn 978-2-7177-2504-9, 25×27 cm, paperback, € 44

Patrick Eveno, *Histoire de la presse française, de Théophraste Renaudot à la révolution numérique* (Flammarion, oktober 2012), 272 pp., isbn 978-2-0812-6975-0, 24×28,5 cm, harde koft, € 39,90.

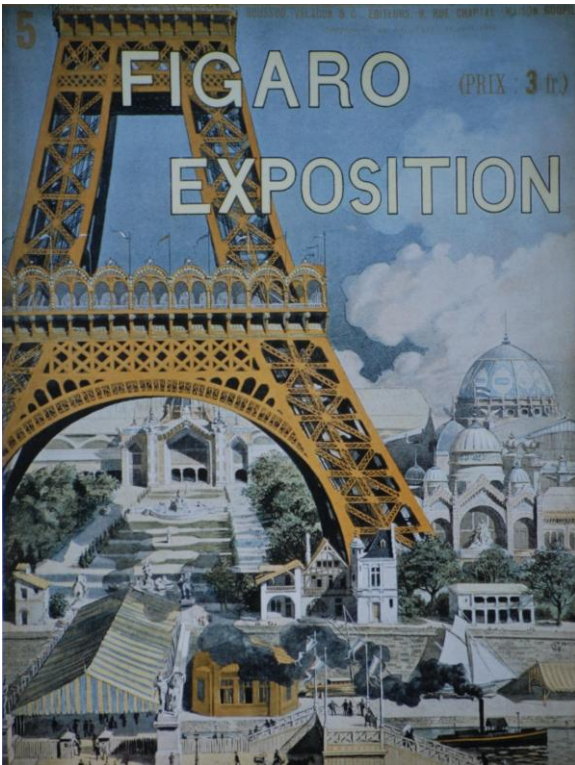

Ook in Frankrijk zijn dit jaar twee monumentale boeken uitgegeven, die elk een uitvoerig en rijk geïllustreerd beeld geven van de geschiedenis van de Franse (dagblad)pers. Eerder dit jaar werd ik geattendeerd op de uitgave van de BnF (*Bibliothèque nationale de France*) door ons lid prof. Hemels, die afgelopen voorjaar de tentoonstelling in de Bibliothèque François Mitterrand in Parijs, ter gelegenheid waarvan dit boek is verschenen, had bezocht. BnF presenteert veel documenten van die tentoonstelling op haar eigen website expositions.bnf.fr/presse. Het boek is opgedeeld in vier hoofdstukken (van het begin tot 1799; 1800–1900; 1901–1944; van 1945 tot heden), die door 17 specialisten zijn geschreven. Zo is het laatste hoofdstuk, alsmede de chronologie achterin het boek met karakteristieken van 150 jaren persgeschiedenis, van de hand van Patrick Eveno. Deze hoogleraar aan de Sorbonne is ook de auteur van het tweede boek, dat ik voor u gelezen heb. Dit tweede boek is zelfs nog fraaier verzorgd, met honderden grote en kleinere illustraties, gedrukt op glanzend

papier. De indeling in zes hoofdstukken is wederom chronologisch: 1434–1814 oorsprong en ontwikkeling van de pers; 1815–1870 van de politieke pers naar de massapers; 1870–1914 de gouden eeuw van de Franse pers; 1914–1944 van de ene oorlog naar de andere; 1944–1972 nog één keer een bloeitijd; en 1972 ... crisis en opnieuw beginnen.

De arts en zakenman Théophraste Renaudot (uit de subtitel van het boek) wordt beschouwd als de eerste, die een Franse krant met nieuwsfeiten publiceerde. Dat was de *Gazette*, die vanaf 30 mei 1631 wekelijks met vier pagina's in Parijs verscheen in een oplage van 1200 en vervolgens in de provincie werd herdrukt. De krant heeft, als *Gazette de France*, tot september 1915 bestaan.

Beide boeken besteden natuurlijk aandacht aan de affaire Dreyfus, die Frankrijk van 1894 tot 1906 in haar greep heeft gehouden; bijna 100.000 artikelen zijn in die periode hierover gepubliceerd. Ook toen al was de pers hier niet

De wereldtentoonstelling van 1889 in Parijs, die meer dan 40 miljoen bezoekers heeft getrokken, was natuurlijk dé gelegenheid voor de pers om met bijlagen te komen, die als tentoonstellingsgids dienden – hierboven de speciale uitgave van *Le Figaro* van 15-8-1889.

alleen boodschapper, maar ook deelnemer in het conflict. Hoewel gezien haar boektitel de BnF-uitgave het accent meer legt op de titelpagina's van de kranten, is het toch het boek van Eveno, dat die beroemde, in 300.000-voud gedrukte *l'Aurore* van 13 januari 1898 net iets scherper reproduceert, zodat de hele tekst "[J'Accuse...](#)" van Émile Zola leesbaar is afgedrukt.

De BnF-uitgave verhaalt uitvoerig de technieken van het drukken van kranten,

Met een gevel van 9 etages als een opgemaakte krantepagina is dit gebouw uit 2004 het boegbeeld van *Le Monde*.

terwijl Eveno dat meer aan de hand van de vele foto's laat zien. Eveno besteedt ook meer aandacht aan tijdschriften, zoals de opkomst van modetijdschriften.

Het was Condé Nast, die in 1909 *Vogue* uit New York heeft overgenomen en dat tijdschrift heeft omgevormd tot een toonaangevend modeblad. Een Franse editie verscheen vanaf 1920.

Het na-oorlogse Frankrijk komt natuurlijk uitgebreid aan bod, in beide boeken beschreven door Eveno. De BnF-uitgave heeft naar verhouding veel (215!) illustraties, maar dat zijn veelal kleinere afbeeldingen, waarop gelukkig op de BnF-website ingezoomd kan worden (zie de links in dit artikel).

Evero's eigen boek beschrijft uitvoerig hoe [Le Monde](#) in 25 jaar groot is geworden onder Hubert Beuve-Méry en hoe *Libération* in tweede instantie is gered door [Serge July](#). Slotopmerking: een naamregister, lexicon, bibliografie en allerlei andere meta-informatie, inclusief talloze QR-codes, sieren de BnF-uitgave. Eveno's eigen boek, hoewel druktechnisch beter verzorgd, bevat slechts een kleine bibliografie. De foto's in dit artikel komen uit alle twee de publicaties.